

Kronkelzuileiken of Zuilkronkeleiken

Je hebt wel eens dat er kort na elkaar óf vrijwel tegelijkertijd van die dingen gebeuren dat je denkt: is dit toeval? Zoiets heb ik recentelijk gehad. Ik had een ontmoeting met een opmerkelijke Zuileik. Toeval-igerwijs kwamen er kort daarna vragen binnen van diverse personen, zowel mondeling, per e-mail als per Whatsapp. De vraag betrof telkens een andere Zuileik. Nu is het bij velen van ons bekend dat er heel wat verschillende Zuileiken in omloop zijn. Van de Zomereik (*Quercus robur*) zijn er ooit redelijk wat selecties met opgaande takstand benaamd. Soms tref je zo'n exemplaar aan ergens in een botanische tuin of park. In de lijst met cultivars van de Zomereik op de website Oaknames (<http://www.oaknames.org/>) zijn

er sowieso al een twintigtal * namen van oude Zomereikenselecties die beginnen met *Fastigiata*. Er zijn er daarnaast nieuwe bijgekomen met een opgaand model maar dan met een naam in een moderne taal. Voor al deze Zuileiken is een groepsnaam in het leven geroepen: de *Fastigiata Group* (Group liefst in het Engels). Zo is de mooie smalle Zuileik die in Nederland veel wordt toegepast begonnen onder de naam *Q. robur* 'Fastigiata' Type Koster. In de Naamlijst van Houtige Gewassen heeft Harry van de Laar destijds voorgesteld hier de naam *Q. robur* 'Fastigate Koster' van te maken. Let op: met *fastigate* eindigend op een E en Koster als deel van de cultivarnaam. Zo was de naam acceptabel volgens de regels die

bestaan voor het geven van cultivarnamen. Maar naast dit mooie type met strak opgaande takken zie je regelmatig ook eiken met opgaande kronkeltakken (foto 1). Het model op latere leeftijd doet vermoeden dat ze zijn begonnen als slanke bomen maar met de jaren is de kroon uitgezakt (vergelijkbaar met bijvoorbeeld de zuilvorm van de Haagbeuk). Wat zijn dat dan? Soms ook staat er in een wegbeplanting een hele rij Zomereiken waarbij een enkeling een meer opgaande takstand heeft (foto 2). Ook wel zijn er soms verschillende types naast elkaar aangeplant. Ik ga er van uit dat dat een verwisseling bij levering of bij inboet van de bomen is geweest (foto 3). Maar hoe heten ze?

Foto 1. *Quercus robur*, Kronkelzuileik.

Foto 2. *Quercus robur*, Kronkelzuileik.
Foto: Gerard Wever

Foto 3: Zuileik en Kronkelzuileik.

Waar komen toch al die verschillende Zuileiken vandaan en waarom is het zo moeilijk ze te identificeren? Een hele oude Zuileik staat in Duitsland bij het dorp Harreshausen. Naar verluidt is deze boom al zo'n vierhonderd jaar oud en hij wordt daar in Duitsland gezien als de stamboom van de thans gekweekte Zuileiken (hetzij geënt of uit zaad). Hoe zeker dat is, valt moeilijk te zeggen want er schijnen ook van nature in zuidwest Frankrijk Zomereiken met een opgaande takstand voor te komen. Daar zal dan ooit óók wel van zijn vermeerderd. Bij vermeerdering uit zaad is het niet alleen mogelijk dat de zaailingen nogal variëren in de mate van opgaandheid, ook variatie in bladvorm (en bladkleur) kan hier ontstaan. Vandaar dat er al meer dan honderd jaar geleden het hierboven genoemde twintigtal namen beginnend met *Fastigiata* voor Zomereikenselecties bestond. De meeste van deze selecties zullen in de loop der jaren verdwenen zijn uit de cultuur. Van een paar plaatsen weet ik dat er bomen staan

met de namen '*Fastigiata Cupressoides*', '*Fastigiata Oxyacanthifolia*' (foto 4) en '*Fastigiata Tortuosa*'. Hopelijk zijn dit geënte nakomelingen van de oude selecties. En wie weet, ergens in een vergeten hoekje van een park of arboretum ergens in Europa, zou er misschien nog wel een geënte nakomeling van die anderen, liefst voorzien van een naam bordje, kunnen staan. Het is aannemelijk dat men destijds ook is gaan zaaien voor de vermeerdering, met als gevolg een enorme variatie aan groei- en bladvormen. Daar zijn door kwekers dan weer de mooiste typen uit geselecteerd die al gauw de naam van het bedrijf meekreeg. Zo is '*Fastigiata Koster*' (foto 5) bij kwekerij Koster in Boskoop geselecteerd en ook kwekerij Lombarts in Zundert had een eigen type (foto 6 Type Lombarts) die afweek van de Zuileik van Koster door een wat slingerende tak.

Het was dus lastig de vragen die mij werden gesteld over die Zuileiken te beantwoorden met een

juiste cultivarnaam. Maar dat het opmerkelijke bomen zijn, is wel duidelijk!

- '*Fastigiata Ahlfbvengrenii*' C. Bolle ex Zabel (1903)
- '*Fastigiata Aureobicolor*' Lav. (1877)
- '*Fastigiata Aureopunctata*' Zabel (1903)
- '*Fastigiata Cucullata*' Hort. ex Kirchn. (1864)
- '*Fastigiata Cupressinoides*' Hort. ex Kirchn. (1864)
- '*Fastigiata Cupressoides*' Lav. (1877)
- '*Fastigiata Elata*' H. Jäger (1865)
- '*Fastigiata Excelsa*' C. de Vos ex H. Jäger (1889)
- '*Fastigiata Gracilis*' Späth
- '*Fastigiata Grangei*' Hort. ex G. Nicholson (1896)
- '*Fastigiata Heterophylla*' Lav. (1877)
- '*Fastigiata Macrophylla*' Lav. (1877)
- '*Fastigiata Monstrosa*' H. Jäger (1865)
- '*Fastigiata Nova Grangei*' Dippel (1892)
- '*Fastigiata Oxyacanthifolia*' Hort. ex G. Nicholson (1902)
- '*Fastigiata Punctata*' Dippel (1892)
- '*Fastigiata Purpurea*' Klenert (1912)
- '*Fastigiata Regalis*' Späth
- '*Fastigiata Tortuosa*' Hort. ex G. Nicholson (1896)
- '*Fastigiata Variegata*' Hort. ex G. Nicholson (1896)
- '*Fastigiata Viridis*' Hort. ex Kirchn. (1864)

Foto 4: *Quercus robur* 'Fastigiata Oxyacanthifolia' uit Kew Gardens.

Foto 5: *Quercus robur* 'Fastigiata Koster'.

Foto 6: *Quercus robur* 'Fastigiata'